

## บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

### ยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

ยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล กำหนดวิสัยทัศน์การวิจัยไว้ว่า “ประเทศไทยใช้งานวิจัยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและประโยชน์สุขของประชาชน” และมีพันธกิจการวิจัย คือ สนับสนุนงานวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม โดยมี ๖ ยุทธศาสตร์การวิจัย ประกอบด้วย ๑) การวิจัยด้านการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย ๒) การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ ๓) การวิจัยเพื่อสร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล ๔) การวิจัยเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ๕) การวิจัยเพื่อส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบริษัทภิบาลมากขึ้น และ ๖) การวิจัยเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา

เป้าประสงค์การวิจัย คือ ความมั่นคงในประเทศ ความปรองดอง ความสมานฉันท์ ความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในสังคม และประโยชน์สุขของประชาชน โดยมีการกำหนดปัจจัยแห่งความสำเร็จ คือ รัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายความมั่นคงและเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินนโยบายความมั่นคงและเสริมสร้างธรรมาภิบาล ภาคประชาสังคม ยอมรับและให้การสนับสนุนต่อพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการรักษาเอกราชและอธิปไตย การเสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน สร้างความสัมพันธ์ทั้งในระดับรัฐบาลและกองทัพเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ มุ่งกระชับความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนาไกลขยายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ดี การสนับสนุนให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงในประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค และการแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ

## ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

### ๑. หลักการและเหตุผล

#### ๑.๑ ความเป็นมาของงานวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

ความมั่นคงของรัฐ คือ การดำรงอยู่ของประเทศชาติอย่างสงบและปลอดภัยจากอันตรายทั้งภายในและภายนอกประเทศ พร้อมทั้งมีการพัฒนาเจริญก้าวหน้าทุกด้านความมั่นคงของชาติ จึงสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อความอยู่รอด ความสุขสงบ และความเจริญของประชาชนในชาติ ดังนั้น ประชาชนจึงต้องรู้หน้าที่และมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติของตนเพื่อ ดำรงไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งราชอาณาจักร ดำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ดำรงรักษาไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย เสริมสร้างสวัสดิภาพและความผาสุกของประชาชน และเพื่อพัฒนาพลังอำนาจของชาติ โรงเรียนเสนาธิการทหารบก ได้ให้ความหมายของความมั่นคงแห่งชาติไว้ว่า “ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง สภาวะการณ์หรือสภาพที่รัฐชาติ ภายใต้การนำของรัฐบาลที่มีอำนาจอธิปไตยในการปกครองดินแดนดังกล่าวด้วยตนเอง ที่สามารถดำรงอยู่ด้วยความปลอดภัยจากภัยอันตรายทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นเกณฑ์การเสี่ยงใดๆ ความเกรงกลัว ความกังวล และความสงสัย มีความเจริญก้าวหน้า มีเสรีต่อแรงกดดันต่างๆ ซึ่งจะประกันให้เกิดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนภายในชาติดำเนินไปได้อย่างอิสระ มีความแน่นแฟ้นเป็นปึกแผ่น มีความแน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงไปโดยง่าย มีความอดทนต่อแรงกดดันต่างๆ ที่มากระทบในทุกๆ ด้านทั้งในด้านเอกราช อธิปไตย ในด้านบูรณภาพแห่งดินแดน ในด้านสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและผาสุกของประชาชน ในด้านการปกครองของประเทศและวิถีการดำเนินชีวิตของตน อีกทั้งจะต้องมีขีดความสามารถที่จะพร้อมเผชิญต่อสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรจึงได้แบ่งประเภทของความมั่นคงแห่งชาติออกเป็น ๕ ด้าน คือ ความมั่นคงแห่งชาติด้านการเมือง ความมั่นคงแห่งชาติด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคงแห่งชาติด้านสังคมจิตวิทยา ความมั่นคงแห่งชาติด้านป้องกันประเทศ และลำดับสุดท้ายคือความมั่นคงแห่งชาติด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การพลังงาน และสิ่งแวดล้อม<sup>1</sup>

ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติ ภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความร่วมมือส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน<sup>2</sup>

เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าธรรมาภิบาล เป็นหัวใจสำคัญที่ใช้สร้างเสริมความมั่นคงของรัฐ ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับด้านความมั่นคงและธรรมาภิบาลของรัฐจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะให้คนไทยรู้และเข้าใจพื้นฐานความจริงของชาติ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้คนไทยรักและดำเนินชีวิตตามแนวทางที่จะเป็นไปเพื่อความสงบสุขเจริญรุ่งเรืองยั่งยืนของชาติ และเมื่อเกิดปัญหาในชาติ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ ได้เสนอว่าแนวทางแก้ปัญหามาของชาติที่สำคัญที่สุด คือ “ต้องมุ่งไปที่รากฐานปรัชญา

<sup>1</sup> วิชัย ชูเชิด, เอกสารประกอบการศึกษาวิชาความมั่นคงศึกษา (Security Studies) ของโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ม.ป.ท., ๒๕๔๗: หน้าที่ ๑๕

<sup>2</sup> ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.

ความคิดของคนในสังคม มากกว่าการแก้ไขเฉพาะพฤติกรรมหรือความรู้สึกที่ไม่ถูกต้อง” ปัจจุบันจะพบว่าการเมืองโลกมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบหลายขั้วอำนาจ ทำให้โครงสร้างระบบความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศเปลี่ยนแปลงไป โดยกลุ่มประเทศมหาอำนาจหลักในปัจจุบันนำโดยสหรัฐอเมริกา ร่วมด้วยสหภาพยุโรปและญี่ปุ่นกำลังประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ในขณะที่ได้มีการรวมกลุ่มประเทศที่มีระดับการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและการทหารซึ่งเติบโตและเข้มแข็งขึ้นอย่างรวดเร็ว คือ กลุ่ม BRICS ประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ซึ่งนำไปสู่การแข่งขันกัน ขยายบทบาทเข้าไปในภูมิภาคต่างๆ โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียนและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประเทศมหาอำนาจให้ความสนใจและปรับเปลี่ยนนโยบายที่มีแนวโน้มของการแข่งขันและการขยายอิทธิพลของชาติมหาอำนาจเพิ่มขึ้น ทั้งในรูปแบบการใช้พลังอำนาจทางทหารและพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการเข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ในภูมิภาคมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย และก่อให้เกิดความยากลำบากในการรักษาดุลยภาพทางความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับประเทศมหาอำนาจ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การรักษาความมั่นคงของชาติ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยงานวิจัยเป็นพื้นฐาน เพื่อการตั้งอุดมการณ์แห่งชาติที่ต้องมีโลกทัศน์เป็นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ต้องนำทฤษฎีสมัยใหม่มาปรับให้เข้ากับลักษณะสังคมไทยและลักษณะนิสัยของคนไทย เพื่อการรักษาความมั่นคงของชาติ รวมทั้งต้องอาศัยความคิดหลักร่วมกันของประชาชน กล่าวคือ ต้องสอดคล้องกับฐานคิด การดำรงชีวิตของคนไทย เพื่อประชาชนจะได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่หรือมีการรวมกลุ่มเพื่อประชาชนที่ถูกต้อง เพื่อการดำเนินการหรือการปฏิบัติเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ ต้องยึดหลักคุณธรรมประจำชาติ มิใช่ใช้ความรุนแรงสถานเดียว เพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ ต้องเกี่ยวพันกับปรัชญาและอุดมการณ์ของรัฐอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์แก่การดำเนินงานของชาติเรา

## ๑.๒ สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคง

ปัจจุบันกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศที่เจริญแล้วมีพลวัตทางเศรษฐกิจการตลาดดำเนินไปอย่างรวดเร็วมากและมีการแข่งขันสูง โดยมีเทคโนโลยีการสื่อสารและการขนส่งเป็นตัวช่วยในการขับเคลื่อน แต่ในขณะเดียวกัน อีกด้านหนึ่ง โลกาภิวัตน์แห่งการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงกลับ เดินตามไม่ทันโลกจึงเกิดช่องว่างระหว่างคนสองกลุ่ม คือกลุ่มที่รู้เท่าทันในเรื่องของข้อมูล หรือ เรื่องเศรษฐกิจการตลาด เป็นกลุ่มที่สามารถตัดทวงผลประโยชน์ได้จากกระแสโลกาภิวัตน์ กับกลุ่มที่รู้ไม่เท่าทันจนทำให้ตนเองต้องเผชิญกับความเสียหายที่ล้นหลามเข้ามาในหลายรูปแบบ เช่น การระบาดของโรคติดต่อสมัยใหม่ การอยู่ท่ามกลางความขัดแย้ง เป็นต้น โลกจึงเริ่มหันมาสนใจในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ในความหมายที่ว่าแต่ละประเทศในโลก รวมทั้งประเทศไทย จะอยู่ร่วมกันอย่างไรอย่างสันติและมีศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน โดยประเทศที่เจริญกว่าหรือเข้มแข็งกว่า ไม่เอาเปรียบหรือรังแกประเทศที่เล็กกว่าหรืออ่อนแอกว่า เมื่อทบทวนบริบทประวัติศาสตร์ด้านความมั่นคงของมนุษย์จะพบว่า

๑) ปี พุทธศักราช ๒๕๓๒ เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของการริเริ่มแนวความคิดเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ โลกในยุคหลังสงครามเย็น เริ่มหันมาสนใจในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์มากขึ้น จากเดิมที่จะให้ความสนใจความมั่นคงของรัฐเป็นหลักมากกว่า แม้แต่ประเทศที่อ้างความมั่นคงของรัฐเป็นหลักก็จำเป็นต้องให้ความสนใจต่อความมั่นคงของมนุษย์ด้วย

๒) ปี พุทธศักราช ๒๕๓๑ โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations Development Program-UNDP ได้จัดทำรายงานการพัฒนาคน ที่กล่าวถึงแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ โดยให้นิยามโยงกับกับการพัฒนาที่ไม่ได้เน้นเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่เน้นให้มนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง และหมายถึง การที่มนุษย์ปลอดจากความกลัวและความต้องการ (Freedom from Want, Freedom from Fear)

๓) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้มีการจัดทำสนธิสัญญายกเลิกทุ่นระเบิด ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลจากการผลักดันของรัฐบาลแคนาดาและการเคลื่อนไหวจากภาคประชาสังคม

๔) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๑ ได้มีการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ เพื่อเป็นกลไกในการดำเนินคดีต่อผู้กระทำความผิดอาญาระหว่างประเทศ (มีผลบังคับใช้ ๔ ปีหลังจากปีที่จัดตั้ง)

๕) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๒ เกิดวิกฤติความขัดแย้งในโคโซโว จึงได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการเข้าแทรกแซงกับปัญหาอธิปไตยแห่งรัฐ โดยมีแคนาดาเป็นประเทศหลักที่ผลักดัน และได้มีการจัดทำรายงานเรื่อง ความรับผิดชอบที่จะต้องปกป้อง (Responsibility to Protect - R2P) ซึ่งได้รับการรับรองโดยสมัชชา-ใหญ่สหประชาชาติ และคณะมนตรีความมั่นคง

๖) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๒ ความสนใจเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ได้ขยายไปทั่วโลก จนกระทั่งมีกลุ่มประเทศสนใจ ได้ดำเนินการจัดตั้งเครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security Network-HSN) ซึ่งประเทศไทยร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งด้วย ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๓ ประเทศ

๗) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๔ ธนาคารโลกเริ่มหันมาให้ความสนใจในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ โดยธนาคารโลกได้จัดทำรายงานการพัฒนาเรื่องต่างๆ รวมทั้งเรื่องความยากจน ซึ่งได้ให้แนวทางในการแก้ปัญหาความยากจน ด้วยการเพิ่มพลังอำนาจให้แก่คนยากจน เพิ่มโอกาส เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต

๘) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๔-๒๕๔๖ ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการอิสระโดยความเห็นชอบของสหประชาชาติ ชื่อว่าคณะกรรมการว่าด้วยความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีนายอมาตยา เซ็น เป็นประธาน และนางซาดาโกะ โอคาตะ เป็นประธานร่วม คณะกรรมการชุดนี้ได้จัดประชุมร่วมกันหลายครั้งรวมทั้งที่ประเทศไทยด้วย และได้จัดทำรายงานฉบับหนึ่งชื่อว่า Human Security Now ซึ่งเป็นการออกมาบอกให้โลกรู้ว่าประเด็นเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ เป็นเรื่องที่ไม่สามารถรอได้และต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

๙) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๕-๒๕๔๘ หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ ๑๑ กันยายน โลกได้มาถึงจุดเปลี่ยนอีกครั้ง ความมั่นคงของมนุษย์ถูกนำมาตีกรอบใหม่โดยกลับไปให้ความสำคัญกับความมั่นคงของรัฐอีก นอกจากนี้ โลกได้เผชิญกับภัยคุกคามใหม่ (Emerging Threats) เช่นปัญหาความไม่เป็นธรรมในโลก การใช้ความรุนแรงและใช้กำลังในการแก้ไขปัญหา ทำให้สหประชาชาติต้องคิดหาแนวทางปฏิรูปตัวเองให้ทันกับสถานการณ์และภัยคุกคามใหม่ โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการระดับสูงว่าด้วยภัยคุกคาม สิ่งทำลายและการเปลี่ยนแปลง โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน โดยในปี ๒๕๔๗ คณะกรรมการชุดนี้ได้จัดทำรายงานขึ้นหนึ่งฉบับ ชื่อว่า โลกที่มั่นคงขึ้น ความรับผิดชอบร่วมกันของเรา ซึ่งถูกนำไปเป็นฐานสำหรับการจัดทำรายงานของเลขาธิการสหประชาชาติ ในปี ๒๕๔๘ ชื่อว่า เสรีภาพที่กว้างใหญ่: สู่การพัฒนา ความมั่นคง และสิทธิมนุษยชนสำหรับทุกคน หรือหมายความว่า การพัฒนา ความมั่นคง และสิทธิมนุษยชน จะต้องไปด้วยกัน และต้องนำมาบูรณาการกันทั้งแนวความคิดและการปฏิบัติ

๑๐) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๗ (พ.ย.) สถานการณ์ภาคใต้ทวีความรุนแรงขึ้น จนถึงขั้นที่รัฐต้องประกาศใช้กฎอัยการศึก มีเหตุการณ์กรือเซะ และกรณีตากใบ รัฐบาลไทยแก้ปัญหาความรุนแรงในภาคใต้โดยยึดเอาความมั่นคงของรัฐเป็นหลัก จนทำให้มีกลุ่มอาจารย์จากมหาวิทยาลัยร่วมกันทำหนังสือเปิดผนึกถึงนายกรัฐมนตรีให้แก้ไขปัญหาอย่างสันติวิธี รวมทั้งเสนอแนะให้จัดตั้งคณะกรรมการสมานฉันท์แห่งชาติขึ้น

๑๑) ปี พุทธศักราช ๒๕๔๗ (ธ.ค.) เกิดเหตุภัยพิบัติสึนามิในประเทศไทยและอีกหลายประเทศในทวีปเอเชีย

## ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงระดับภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน

๑) การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ การพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ หรือ ASEAN Community ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ โดยมีความร่วมมือที่สำคัญ ๓ ส่วนหลัก ประกอบด้วย ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Community : APSC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) นั้น จะทำให้ประเทศสมาชิกอาเซียนทั้ง ๑๐ ประเทศ มีการติดต่อเชื่อมโยงกันมากขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง ซึ่งจะเป็นโอกาสนำไปสู่การเสริมสร้างพัฒนาการในด้านเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกยังมีระดับของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่แตกต่างกัน หากมีการเปิดกว้างให้มีการติดต่อกันอย่างเสรี อาจทำให้มีความเสี่ยงที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ โดยเฉพาะการเติบโตและเข้มแข็งของประชาชน และการขยายตัวของอาชญากรรมข้ามชาติและเศรษฐกิจนอกระบบ

๒) ความขัดแย้งเรื่องเขตแดนและการใช้กำลังทหาร ประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้านยังมีปัญหาความไม่เข้าใจที่นำไปสู่ความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิดการเผชิญหน้า และอาจนำไปสู่การใช้กำลังทหารได้ แต่ทั้งนี้ยังคงสามารถจำกัดขอบเขตและระดับความรุนแรงให้อยู่ในเฉพาะพื้นที่ อันเนื่องมาจากการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ใกล้ชิดระหว่างประเทศในภูมิภาค รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตเชิงป้องกัน ตลอดจนทิศทางการร่วมมือของประเทศในภูมิภาคที่มุ่งสู่การเป็นประชาคมระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงสถานการณ์ข้อพิพาทในภูมิภาค สถานการณ์ภายในประเทศเพื่อนบ้าน และบทบาทของประมุขแห่งรัฐในภูมิภาคที่ประเทศไทยตั้งอยู่แล้ว ได้ปรากฏสิ่งบ่งชี้ถึงการเพิ่มงบประมาณทางทหารในภูมิภาคนี้ที่อาจส่งผลกระทบต่อดุลยภาพทางความมั่นคงของไทย จึงทำให้ยังคงมีความเสี่ยงของการเผชิญหน้าทางด้านทหารได้

๓) ความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ประเทศไทยมีอาณาเขตทางทะเล ซึ่งเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ของชาติทางทะเลที่มีมูลค่ามหาศาล จากแหล่งทรัพยากรทางทะเลทั้งที่มีชีวิต เช่น การประมง เป็นต้น และที่ไม่มีชีวิต เช่น แหล่งพลังงาน เป็นต้น รวมทั้งเป็นเส้นทางการเดินเรือที่สำคัญในการติดต่อระหว่างประเทศ ซึ่งประมุขแห่งรัฐต่าง ๆ ได้แข่งขันกันขยายอิทธิพลอย่างต่อเนื่อง และมีบทบาทกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ส่งผลกระทบต่อดุลยภาพและพลวัตด้านความมั่นคงของไทย ในขณะเดียวกันลักษณะภูมิศาสตร์ของไทยดังกล่าว อยู่ในตำแหน่งที่มีความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญ โดยเฉพาะปัญหาภัยคุกคามและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางทะเล ส่งผลให้เกิดปัญหาภายในประเทศ เช่น กรณีการแย่งชิงทรัพยากรในทะเล เป็นต้น และทำให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงในการสร้างดุลยภาพของการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล

## ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงภายในประเทศ

๑) ความมั่นคงของสถาบันหลักของประเทศ โดยเฉพาะสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งได้มีกลุ่มบุคคลและขบวนการเคลื่อนไหวอย่างเป็นระบบ เพื่อบ่อนทำลายและมุ่งเปลี่ยนแปลงสถานะของสถาบันในระดับและขอบเขตที่กว้างขวาง ทั้งภายในและจากภายนอกประเทศในลักษณะที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยนำมาแสวงหาประโยชน์ทางการเมือง รวมทั้งมีการดำเนินการในลักษณะต่างๆ เช่น กล่าวอ้างความเท็จเพื่อดูหมิ่นใส่ร้าย ตลอดจนนำประเด็นการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการหมิ่นสถาบันพระมหากษัตริย์มาวิพากษ์วิจารณ์ โดยกล่าวอ้างถึงการขัดต่อหลักสิทธิ เสรีภาพ และหลักสิทธิมนุษยชน ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าว เป็นประเด็นที่มีความอ่อนไหวที่อาจนำมาซึ่งความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่างๆ ในสังคมมากขึ้น ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจและจุดยึดเหนี่ยวของสังคมไทยที่เป็นความมั่นคงโดยรวมของประเทศ

**๒) ความขัดแย้งของคนในชาติ** นับจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบัน พัฒนาการของประชาธิปไตยไทยได้ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนได้ปรากฏผลในทางลบเมื่อถูกขับเคลื่อนด้วยเป้าหมายสุดขั้วสุดโต่งทางการเมือง โดยอาศัยเงื่อนไขปัญหาเชิงโครงสร้างของสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในมิติต่างๆ โดยเฉพาะในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลให้เกิดการแตกแยกทางความคิดระหว่างกลุ่มคนต่างๆ ในสังคม และนำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่ทำลายความสงบเรียบร้อย และวัฒนธรรมอันดีของสังคม ประกอบกับสภาพสังคมปัจจุบันที่แนวโน้มความอดทนอดกลั้นมีลักษณะลดต่ำลง ในขณะที่ความต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้น จึงทำให้สถานการณ์ความขัดแย้งของคนในชาติ กลายเป็นจุดเปราะบางต่อการรักษาเอกภาพของคนในชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมไทย ซึ่งโยงกับการเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันชาติในอนาคตด้วย

**๓) ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้** นับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์รุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้เมื่อปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา รัฐบาลได้พยายามดำเนินการทั้งในด้านความมั่นคงและด้านการพัฒนาแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยระดมทรัพยากร (คน งบประมาณ) เป็นจำนวนมาก แต่เนื่องจากเป็นปัญหาที่เรื้อรังมายาวนานจึงยังไม่อาจสงบลงได้โดยง่าย ขณะที่ในปัจจุบันปัญหามีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยพบว่าเหตุของความรุนแรงมาจากหลายส่วน ทั้งสาเหตุเดิมที่มาจากกระทำความผิดของผู้ที่มีอุดมการณ์ต่างจากรัฐ ซึ่งยังคงดำเนินอยู่ต่อไป และสาเหตุอื่นเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะความขัดแย้งเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มอิทธิพล การขยายตัวของอำนาจมืดและเศรษฐกิจสีเทา ความแค้นในเรื่องส่วนตัว ความบาดหมางระหว่างคนต่างศาสนา และการแทรกแซงจากภายนอกประเทศ ประกอบกับบรรยากาศความหวาดระแวงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา ยังคงดำรงอยู่หลายพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีข้อเรียกร้องให้ภาครัฐแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างให้สอดคล้องกับสังคมพหุวัฒนธรรม เช่น เรื่องอัตลักษณ์มลายูมุสลิม เรื่องความยุติธรรมในพื้นที่ และเรื่องความยากจนของประชาชนในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งเป็นประเด็นละเอียดอ่อนที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

**๔) ความเชื่อมั่นของประเทศในการบริหารตามหลักนิติธรรม** ประเทศไทยยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่ไม่เอื้อต่อการบริหารตามหลักนิติธรรม กฎหมายจำนวนมากยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้สอดคล้องกับหลักนิติรัฐ และไม่สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของประเทศ กลไกการตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันยังขาดความเข้มแข็ง ส่งผลให้เกิดช่องทางการทุจริตคอร์รัปชันในกลไกภาครัฐระดับต่างๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการเลือกปฏิบัติและปัญหาความไม่เท่าเทียมกันที่ก่อตัวเป็นความขัดแย้งในสังคม ในขณะที่ภาคเอกชนและประชาชนบางส่วนยอมรับกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตน โดยผลของปัญหาดังกล่าว ได้กัดกร่อนพื้นฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงามของสังคม รวมทั้งเป็นการรุกรานสิทธิและโอกาสของผู้ไร้อำนาจที่เป็นสาเหตุของความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเป็นการทำลายภูมิตถุภาพที่ยึดถือร่วมกัน ซึ่งจะนำไปสู่ผลกระทบต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของชาติต่อไป

**๕) วิกฤตการณ์ความมั่นคงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ** จากสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลก และการเพิ่มจำนวนประชากรโลกอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการพัฒนาประเทศในภูมิภาคต่างๆ ของโลกที่เน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดสมดุล และนำไปสู่ปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม จนทำให้เกิดภาวะโลกร้อนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดภัยพิบัติต่างๆ บ่อยครั้งมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มความรุนแรงและสร้างความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์เพิ่มมากขึ้นด้วย ในส่วนของประเทศไทยแม้จะมีหน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุนในเรื่องสาธารณภัยอย่างชัดเจน แต่ยังคงขาดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ให้มีความพร้อมดำเนินงานในลักษณะบูรณาการเพื่อเผชิญภัยพิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบริหารวิกฤตการณ์อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับสถานการณ์ จึงทำให้ไม่สามารถคลี่คลายหรือแก้ไขปัญหาได้ทันสถานการณ์

## ความเปลี่ยนแปลงของบริบทความมั่นคงข้ามพรมแดน

๑) การเคลื่อนตัวของภัยคุกคามข้ามชาติ ในปัจจุบันปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติทั้งเกิดจากการกระทำของรัฐและตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ได้เคลื่อนตัวแผ่ขยายออกไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นปัญหาภัยคุกคามที่ก่อผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของชาติโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการก่อการร้ายสากลที่ได้รับการประเมินว่า แรงขับเคลื่อนการต่อสู้ในเชิงอุดมการณ์ยังคงมีอยู่อย่างเข้มข้นในกลุ่มชาติมุสลิม โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบจากเดิมที่มีกลุ่มอัลกออิดะห์เป็นศูนย์รวมสั่งการ ไปเป็นการขยายความคิดความเชื่อไปยังกลุ่มตัวแทนในประเทศต่างๆ ที่มีเงื่อนไขพร้อมพัฒนาตนเองเป็นผู้ก่อการร้ายในรูปแบบ Home-Grown Terrorist เช่น เงื่อนไขความคับแค้นจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกทำลายอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ และเงื่อนไขความเชื่อและศรัทธาหลักศาสนาที่ถูกบิดเบือนหรือเชื่อและศรัทธาแบบสุดขั้ว/สุดโต่ง เป็นต้น นอกจากนี้ กลุ่มหรือขบวนการอาชญากรรมข้ามชาติยังได้แสวงประโยชน์จากสภาวะโลกไร้พรมแดน โดยการเคลื่อนไหวเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในภูมิภาคต่างๆ ทั้งปัญหาที่มีอยู่เดิม เช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธสงคราม การค้ามนุษย์ การฟอกเงิน และการกระทำอันเป็นโจรสลัด เป็นต้น และปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ซึ่งเป็นปัญหาภัยคุกคามที่พัฒนารูปแบบและวิธีการได้สลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี รวมทั้งมีแนวโน้มขยายตัวและควบคุมได้ยาก ทั้งนี้ ได้มีการคาดว่าการแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ขององค์กรก่อการร้ายสากลและองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น และมีความซับซ้อนเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งมากขึ้น รวมทั้งมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทำให้ยากต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหา สำหรับในกรณีของไทยแม้ว่าจะยังมีไม่ใช่เป้าหมายโดยตรงของการก่อการร้าย แต่ยังคงต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการบ่มเพาะเครือข่ายกับกลุ่มก่อความไม่สงบภายในของไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ

๒) การย้ายถิ่นประชากร การย้ายถิ่นของประชากรจากประเทศต่างๆ เข้าสู่ประเทศไทยได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศโดยต่อเนื่อง สาเหตุการย้ายถิ่นมีทั้งเหตุผลความแตกต่างด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่วนหนึ่งใช้ไทยเป็นเส้นทางผ่านสู่ประเทศที่สาม เช่น หนีภัยสงคราม และการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองจากประเทศเพื่อนบ้านเพื่อมาขายแรงงานในประเทศไทย ซึ่งมีปัญหาการส่งกลับประเทศต้นทางส่งผลให้มีผู้ย้ายถิ่นจำนวนมากยังคงค้างในไทยนำมาซึ่งปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างกว้างขวาง อาทิ ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาการค้ามนุษย์ และปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งปัญหาการเมืองระหว่างประเทศ ตลอดจนเป็นภาระด้านงบประมาณภาครัฐ และในระยะยาวอาจเกิดปัญหาด้านสังคมเนื่องจากปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลตามกฎหมายของบุตรหลานที่เกิดขึ้น ปัญหาชุมชนคนต่างด้าวที่อาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งกับคนไทย ถือเป็นปัญหาละเอียดอ่อนและส่งผลกระทบในหลายมิติ

๓) การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากบริบทความมั่นคงในมิติใหม่ ในสถานการณ์ปัจจุบันโลกได้เผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของโลกในบริบทต่างๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์และความมั่นคงของชาติ สำหรับประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงมิติใหม่ที่เป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาที่มุ่งสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม โดยมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติโดยขาดความสมดุล ในขณะที่ขาดกลไกการบริหารทรัพยากรฯ ที่เข้มแข็ง ทำให้เกิดปัญหาทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรม และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในมิติอื่นๆ เช่น ความมั่นคงด้านอาหาร และด้านพลังงาน เป็นต้น เป็นผลให้ประเทศไทยมีความเสี่ยงที่มาจากแนวโน้มการขาดแคลนอาหารและพลังงาน หากประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติขนาดใหญ่ นอกจากนี้ผลของกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำไปสู่การเชื่อมโยงในมิติต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับการแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่อันเนื่องมาจากการสูญเสียสมดุลธรรมชาติและระบบนิเวศอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับความก้าวหน้าทางนวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสาร เป็นผลให้เกิดการไหลบ่าของวัฒนธรรมต่างๆ ผ่านโลกไซเบอร์เข้าสู่ประเทศไทย ส่งผลต่อวิถีชีวิต

วัฒนธรรม และความสัมพันธ์ของบุคคล ตลอดจนพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนอาจส่งผลให้เกิดวิกฤตเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมปัจเจกชนนิยม ซึ่งมีแนวโน้มทำให้สังคมไทยอ่อนแอ ประชาชนขาดจิตสำนึกร่วมด้านความมั่นคง รวมทั้งมีความเสี่ยงด้านความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ปัญหามีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการโจมตีทางไซเบอร์ และการเจาะเข้าสู่ระบบข้อมูลข่าวสารและความลับทางราชการและข้อมูลทางธุรกิจของภาคเอกชน รวมทั้งความเสี่ยงต่อระบบควบคุมสาธารณสุข ปลอดภัย การคมนาคม และระบบการติดต่อสื่อสาร ประกอบกับอิทธิพลของสื่อประเภทเครือข่ายสังคม ที่มีแนวโน้มกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการรวมตัวของประชาชนเพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณะต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมทางการเมือง ที่มีการใช้สื่อในการโจมตี บ่อนทำลาย หรือบิดเบือนข้อเท็จจริงฝ่ายตรงข้าม ซึ่งอาจนำไปสู่การสร้างความเกลียดชังและสร้างความแตกแยกภายในประเทศที่รุนแรงเพิ่มขึ้น รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วยหากมีการใช้สื่อโจมตี หรือบ่อนทำลายประเทศอื่นที่สนับสนุนฝ่ายตรงข้าม

### ๑.๓ ผลงานวิจัยที่เคยมีมาแล้วในอดีตของว่างการวิจัยและประเด็นที่สำคัญของการวิจัยที่เกี่ยวกับงานด้านความมั่นคงที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

การวิจัยเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศไทย การปฏิรูปการเมืองทุกระดับ ความมั่นคงของรัฐ และความมั่นคงของมนุษย์ การปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ การเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาล การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม รัฐสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชีวิต ความมั่นคงกับประเทศเพื่อนบ้าน ปัญหาสถานการณ์ชายแดนและการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดการด้านความมั่นคง รวมทั้งการบริหารรัฐกิจร่วมระหว่างรัฐบาล ท้องถิ่น และกลุ่มประชาสังคม

### ๑.๔ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและจุดแข็งจุดอ่อนในประเด็นการพัฒนาและการวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เป็นที่ต้องการของประเทศ

#### จุดแข็ง (Strengths)

๑) ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักที่ยึดโยงคนในชาติให้เกาะเกี่ยวกันอย่างแน่นแฟ้น เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม โดยเฉพาะรัชกาลปัจจุบันที่ทรงเป็นแบบอย่างของการดำรงชีวิตบนทางสายกลางและความพอเพียง ทรงยึดมั่นในประโยชน์สุขของพสกนิกรในทุกด้าน

๒) สังคมไทยมีค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีงาม ยึดโยงคนไทยให้เป็นปึกแผ่น ลดอิทธิพลของความทันสมัยและความขัดแย้งในสังคมไทย ประชาชนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน ครอบครัวทุ่มเทความเป็นไทยที่มีจิตสำนึกและอัตลักษณ์ให้บุตรหลานได้ตระหนักถึงรากเหง้าของตนเอง

๓) ชุมชนท้องถิ่นเป็นกลไกที่มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเชื่อมโยงกันเป็นสังคมสวัสดิการ เป็นพลังหลักในการพัฒนาฐานรากของประเทศให้มั่นคง ชุมชนพึ่งตนเองสามารถบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) ภาคการเกษตรเป็นฐานรายได้หลักและความมั่นคงด้านอาหารของประเทศก่อให้เกิดประโยชน์หลายด้าน ทั้งแหล่งสร้างงาน แหล่งผลิตอาหาร และเชื่อมโยงวิถีชีวิตของสังคมไทยมีส่วนสำคัญในการลดความยากจน สร้างงาน และลดผลกระทบจากภาวะโลกร้อน

๕) หน่วยงานหลักที่มีภารกิจด้านการความมั่นคงครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีอุปกรณ์เทคโนโลยี สนับสนุนต่อการทำงานที่ทันสมัย

#### จุดอ่อน (Weaknesses)

๑) ขาดการบูรณาการกลไกและเครือข่ายในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง



- ๒) มีความซ้ำซ้อนของภารกิจ อำนาจหน้าที่ และบทบาทที่ดำเนินการต่อกลุ่มเป้าหมาย
- ๓) ขาดระบบฐานข้อมูลกลางและการเชื่อมโยงอย่างเป็นเครือข่าย
- ๔) การประชาสัมพันธ์สื่อสารต่อสังคมและคนในองค์กรยังไม่ทั่วถึง
- ๕) ขาดระบบการประเมินผล

### **โอกาส (Opportunities)**

- ๑) มีภาคีเครือข่ายในการทำงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
- ๒) มีการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ รัฐธรรมนูญ นโยบายของรัฐบาล กลยุทธ์ชาติ กฎหมาย ที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

### **อุปสรรค (Threats)**

๑) กระแสโลกาภิวัตน์ สถานการณ์ทางสังคมทำให้ปัญหาสังคมมีความหลากหลายและซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพราะการเกิดชุมชนในภูมิภาคต่างๆ ของโลกทำให้เกิดการเอาเปรียบทางทรัพยากร

๒) ปัญหาการก่อความไม่สงบในประเทศ ปัญหาการก่อการร้าย วิกฤตเศรษฐกิจและการแข่งขันด้านต่างๆ ในเวทีระหว่างประเทศรวมทั้ง ภัยพิบัติที่เกิดจากมนุษย์และธรรมชาติมีความรุนแรงและผลกระทบสูงในระยะต่อไปเป็นประเด็นท้าทายต่อการบริหารจัดการความเสี่ยงทั้งการบริหารวิกฤต การเตรียมความพร้อมเพื่อตอบสนองอย่างฉับไวและการบริหารจัดการในภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการเสริมสร้างศักยภาพของประเทศให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกอย่างต่อเนื่อง

๓) ความขัดแย้งทางการเมือง และความแตกแยกทางสังคม ทำให้เกิดการขาดความปรองดอง สมานฉันท์ และมีผลกระทบต่อการทำงานในทุกระดับโดยเฉพาะในชุมชน

๔) การบริหารภาครัฐอ่อนแอ ไม่สามารถขับเคลื่อนการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ อำนาจรัฐถูกใช้เพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชนและระหว่างประชาชนกับประชาชนในบางพื้นที่มีช่องว่างมากขึ้น

๕) โครงสร้างทางเศรษฐกิจไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน เศรษฐกิจไทยยังคงพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอกประเทศ ทั้งการส่งออกสินค้า การลงทุน และการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศอย่างมาก จึงมีความอ่อนไหวต่อความผันผวนของเศรษฐกิจโลกและปัจจัยแวดล้อมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

๖) โครงสร้างประชากรที่มีวัยสูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลง ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี ๒๕๖๘ ขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็กและวัยแรงงานลดลงอย่างต่อเนื่อง จะกระทบต่อความต้องการแรงงานในระบบเศรษฐกิจในอนาคต

๗) ค่านิยมที่ดั่งามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทยมีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดั่งามลดลง

๘) ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของประเทศมีแนวโน้มเสื่อมโทรมรุนแรง จากการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านกายภาพ การใช้ประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้สถานการณ์และแนวโน้มความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรง โดยเฉพาะน้ำท่วม ภัยแล้ง การใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง ไม่คุ้มค่า และปริมาณของเสียที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่ความเสี่ยงต่อการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

## **๑.๕ นโยบายและยุทธศาสตร์ซึ่งเป็นที่มาของยุทธศาสตร์การวิจัยประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลที่เป็นที่ต้องการของประเทศ**

ตามที่กล่าวในเบื้องต้นมาแล้วว่าเรื่องของความมั่นคงของรัฐและธรรมาภิบาลจะเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาต่างๆ อาทิ สังคม การเมือง เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น จากความสำคัญที่เกี่ยวกับ

ความมั่นคงในด้านต่างๆ นี้ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ได้ร่วมกับเครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบข.) ได้ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์วิจัยรายประเด็นที่มีบางส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงในด้านนั้นๆ ทั้งในระดับประเทศและระดับสากล ดังนี้คือ

๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาของการเป็นประเทศในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน
๒. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านพลังงานทดแทนเพื่อความยั่งยืน
๓. ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติรายเทคโนโลยี
๔. แผนยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์แห่งชาติ
๕. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านสิ่งแวดล้อม
๖. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการพัฒนาสมุนไพรของประเทศไทย
๗. ยุทธศาสตร์การวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ
๘. ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านอ้อยและน้ำตาลทราย
๙. ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านปาล์มน้ำมัน
๑๐. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านพืชสวน (ไม้ผล พืชผัก และไม้ดอกไม้ประดับ)
๑๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยพื้นที่สูง
๑๒. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านอาหารและความมั่นคงแห่งชาติ
๑๓. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการประยุกต์เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
๑๔. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสรรค์การเรียนรู้
๑๕. ยุทธศาสตร์การวิจัยข้าว
๑๖. ยุทธศาสตร์การวิจัยยางพาราแห่งชาติ
๑๗. ยุทธศาสตร์วิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลังประเทศไทย
๑๘. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านโลจิสติกส์และโซ่อุปทานแห่งชาติ ฉบับที่ ๒
๑๙. ยุทธศาสตร์การวิจัยการท่องเที่ยวแห่งชาติ
๒๐. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการจัดการน้ำ
๒๑. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
๒๒. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านสุขภาพและชีวเวชศาสตร์
๒๓. ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ

สำหรับยุทธศาสตร์การวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล ฉบับนี้จึงได้มีการนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงและธรรมาภิบาลที่ยังมีช่องว่างในเรื่องการวิจัย ซึ่งยังไม่มีกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นทั้ง ๒๓ เรื่องดังกล่าวมาทำการจัดทำเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยเพื่อสนับสนุนในการแก้ปัญหาในส่วนที่ยังไม่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์อื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาความมั่นคงของประเทศและธรรมาภิบาล แบบเฉพาะเจาะจง

## ๒. วิสัยทัศน์

ประเทศไทยใช้งานวิจัยเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและประโยชน์สุขของประชาชน

## ๓. พันธกิจการวิจัย

สนับสนุนงานวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและธรรมาภิบาลเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของประเทศและประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม

#### ๔. ยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

**ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การวิจัยด้านการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย**

เป้าประสงค์ สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึกการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล ยอมรับกติกา การอยู่ร่วมกัน ตระหนักในสิทธิหน้าที่เสรีภาพ และความเสมอภาค รวมทั้งอุดมการณ์ ค่านิยมที่สนับสนุนการ ปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้แก่ ประชาชน

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยกระบวนการเรียนรู้ ปลุกฝังจิตสำนึก ค่านิยมวัฒนธรรม ประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาลแก่เยาวชน และประชาชนทุกกลุ่ม ทุกภาคส่วนในสังคม อย่างต่อเนื่อง จริงจัง

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การวิจัยและพัฒนาภาวะความเป็นผู้นำประชาธิปไตยที่มีคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสังคมทุกระดับให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมไทย

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาการเมืองให้โปร่งใส สุจริต ให้สนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาล

**ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการ บริหารจัดการประเทศ**

เป้าประสงค์ องค์กรความรู้ที่สามารถใช้บริหารให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้าถึงอำนาจการ ตัดสินใจตามหลักประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาลในการพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความเป็นธรรม สร้าง ความสมดุล สามารถมีบทบาทในกระบวนการตรวจสอบภาครัฐให้ดำเนินการอย่างโปร่งใส ลดการทุจริตประพฤติมิ ชอบในภาคราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายภาคประชาชนให้ เข้มแข็ง และมีบทบาทมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การวิจัยเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และประสิทธิภาพของกลไกการ ตรวจสอบภาคประชาชน

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนการสร้างวัฒนธรรมสันติวิธีและจัดให้มี กลไกที่ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสเข้าถึง กระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียมในทุกขั้นตอนของการดำเนินคดี

**ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การวิจัยเพื่อสร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล**

เป้าประสงค์ เพื่อการอำนวยความสะดวกแทนการก้าวก่ายควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการ พัฒนาในระดับต่างๆ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยด้านการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการให้ทันสมัย โปร่งใส และมีขีดสมรรถนะสูงขึ้น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การวิจัยด้านการพัฒนาระบบราชการและข้าราชการให้ยึดหลักธรรมาภิ บาลในการปฏิบัติราชการ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการของรัฐวิสาหกิจให้มี ประสิทธิภาพและโปร่งใสร่วมรับการตรวจสอบ

## ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การวิจัยเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

เป้าประสงค์ สร้างการพัฒนาศักยภาพ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อปรับโครงสร้าง กลไก และหลักเกณฑ์การจัดสรรทรัพยากรภาครัฐให้กระจายอำนาจการตัดสินใจสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การวิจัยเพื่อการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรับผิดชอบจัดบริการสาธารณะตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และสร้างความเจริญในเศรษฐกิจสังคม แก่ท้องถิ่นชุมชน

## ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การวิจัยเพื่อส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบรรษัทภิบาลมากขึ้น

เป้าประสงค์ มีกฎ ระเบียบ และสร้างแรงจูงใจให้ธุรกิจเอกชนทั้งที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และธุรกิจเอกชนทั่วไปเข้าร่วมในกระบวนการบรรษัทภิบาลเพิ่มมากขึ้น และสร้างจิตสำนึกในการประกอบธุรกิจอย่างซื่อสัตย์ ยุติธรรมต่อผู้บริโภค และเป็นธรรมกับธุรกิจคู่แข่ง ยึดมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคม แบ่งปันผลประโยชน์คืนสู่สาธารณะ รวมทั้งสนับสนุนสถาบันวิชาชีพ กลุ่ม และชมรมให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชนให้มากขึ้น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อกำหนดมาตรการส่งเสริมกรรมการและผู้บริหารรับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น เจ้าหนี้ และผู้บริโภคมากขึ้น

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การวิจัยเพื่อกำหนดมาตรการส่งเสริมให้ผู้ลงทุนรายย่อยมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารธุรกิจ

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อกำหนดมาตรการจูงใจแก่ธุรกิจเอกชนในตลาดหลักทรัพย์ และภาคธุรกิจทั่วไปที่ได้รับการรับรองความเป็นบรรษัทภิบาล

## ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การวิจัยเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา

เป้าประสงค์ มีกฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม กฎหมายที่ลดการใช้ดุลพินิจของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ให้มัน้อยที่สุด รวมทั้งสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมายที่เอื้อต่อผู้ประกอบการขนาดเล็ก และผู้ประกอบการใหม่

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๑ การวิจัยเพื่อทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๒ การวิจัยเพื่อปรับปรุงกระบวนการตรากฎหมาย

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๓ การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลไกการบังคับใช้กฎหมาย

กลยุทธ์การวิจัยที่ ๔ การวิจัยเพื่อกำหนดให้มีกฎ ระเบียบให้โครงการ และมาตรการของรัฐ

## ๕. เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

มีงานวิจัยด้านความมั่นคงในประเทศ ความโปร่งใส ความสมานฉันท์ ความเท่าเทียม ความเป็นธรรมในสังคม และประโยชน์สุขของประชาชน

## ๖. ผลผลิตและผลลัพธ์ ตัวชี้วัดและเป้าหมาย

### ๖.๑ ผลผลิต

- ๑) เชิงปริมาณ คือ รายงานการวิจัยด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล
- ๒) เชิงคุณภาพ คือ สามารถใช้ผลการศึกษาด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลได้อย่างเป็นรูปธรรม

### ๖.๒ ผลลัพธ์

ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีการใช้องค์ความรู้ด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลเพื่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สุขของประชาชน

### ๖.๓ ตัวชี้วัด

จำนวนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน นำผลการศึกษาด้านความมั่นคงของรัฐและประโยชน์สุขของประชาชน

### ๖.๔ เป้าหมาย

ประเทศมีงานวิจัยด้านความมั่นคงและธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและประโยชน์สุขของประชาชน

## ๗. หน่วยงานหลักและเครือข่ายที่สำคัญที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนภาครัฐ ประกอบด้วย สภาความมั่นคงแห่งชาติ สำนักข่าวกรองแห่งชาติ สำนักวิจัยของสถาบันทหาร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

## ๘. แผนงานวิจัยหลักและกรอบเวลา

**ยุทธศาสตร์ที่ ๑** การวิจัยด้านการเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและวัฒนธรรมธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๑-๒

**ยุทธศาสตร์ที่ ๒** การวิจัยเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ

กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๑-๒

**ยุทธศาสตร์ที่ ๓** การวิจัยเพื่อสร้างภาคราชการและรัฐวิสาหกิจที่มีประสิทธิภาพ และมีธรรมาภิบาล

กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๑-๒

**ยุทธศาสตร์ที่ ๔** การวิจัยเพื่อพัฒนาการกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๓-๔

**ยุทธศาสตร์ที่ ๕** การวิจัยเพื่อส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และเป็นบรรษัทภิบาลมากขึ้น

กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๓-๔

**ยุทธศาสตร์ที่ ๖** การวิจัยเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา

กรอบเวลา ช่วงปีที่ ๓-๔

## ๙. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๙.๑ รัฐบาลให้ความสำคัญกับนโยบายด้านความมั่นคงและเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างเป็นรูปธรรม

๙.๒ กระทรวง กรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเตรียมความพร้อมในการดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงและเสริมสร้างธรรมาภิบาล

๙.๓ ภาคประชาสังคม ยอมรับและให้การสนับสนุนต่อพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศให้มีความพร้อมในการรักษาเอกราชและอธิปไตย กล่าวคือ การพัฒนาความพร้อมของกำลังคน อาวุธยุทโธปกรณ์ และกองกำลังประจำถิ่น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการป้องกันประเทศและการรักษาความสงบเรียบร้อย สร้างความสงบสุขแก่ประชาชน การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความเข้มแข็งในภาคประชาชน ในด้านความมั่นคงสนับสนุนกิจการทหารในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

๙.๔ การเสริมสร้างสันติภาพของการอยู่ร่วมกันกับประเทศเพื่อนบ้าน สร้างความสัมพันธ์ทั้งในระดับรัฐบาลและกองทัพเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ มุ่งกระชับความสัมพันธ์และความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้าน และพัฒนากลไกชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ดี การสนับสนุนให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคงในประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาค

๙.๕ การแก้ไขปัญหาผู้ลอบหนีเข้าเมืองทั้งระบบไม่ให้มีผลกระทบต่อความมั่นคง จัดระบบการสกัดกั้นควบคุม ปราบปราม จับกุม และส่งกลับผู้ลอบหนีเข้าเมืองทุกกลุ่ม บริหารจัดการแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ให้เข้าสู่ระบบการจ้างงานอย่างถูกต้อง ให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสมในการสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน จัดระบบป้องกันประเทศจากภายในโดยการสร้างชุมชนเข้มแข็งและเสริมสร้างจิตสำนึกด้านความมั่นคง ใช้กฎหมายบังคับอย่างเข้มงวดกับขบวนการนำพาและเจ้าหน้าที่รัฐ ที่รวมขบวนการฯ เพื่อสนับสนุนหรือลักลอบนำแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายลอบหนีเข้าเมือง

## ๑๐. แนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์/กลยุทธ์การวิจัย

๑๐.๑ สร้างความรู้ความเข้าใจของหน่วยงานและองค์กรภาครัฐให้มีความพร้อมขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในเชิงบูรณาการร่วมกับนโยบาย ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง

๑๐.๒ พัฒนาระบบ กลไก กฎหมาย กฎระเบียบ และการบริหารจัดการยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๑๐.๓ ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทเพื่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

๑๐.๔ เสริมสร้างบทบาทภาคีนอกภาครัฐสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล

๑๐.๕ พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลอย่างต่อเนื่อง

## ๑๑. แนวทางในการติดตามและประเมินผล

การขับเคลื่อนให้ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็นด้านความมั่นคงของรัฐและการเสริมสร้างธรรมาภิบาล บรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลที่ดีควบคู่ไปด้วย โดยใช้การบริหารจัดการระบบวิจัยซึ่งเป็นกลไกในการติดตามและประเมินผลที่เป็นระบบ ดังนี้

๑๑.๑ การประเมินก่อนดำเนินการวิจัย (Ex-Ante Evaluation) เพื่อวิเคราะห์ถ่วงถ่วงข้อเสนองานวิจัยที่เหมาะสมและสอดคล้องตามยุทธศาสตร์การวิจัย

๑๑.๒ การติดตามผลระหว่างดำเนินการวิจัย (Ongoing Evaluation) เพื่อรับทราบปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานที่เกิดจากการนำยุทธศาสตร์การวิจัยดังกล่าวไปปฏิบัติ ว่าสามารถตอบโจทย์ความต้องการได้ อย่างถูกต้องหรือไม่

๑๑.๓ การประเมินผลหลังดำเนินการวิจัย (Ex-Post Evaluation) ของงานวิจัยที่หน่วยงาน ดำเนินการวิจัยเสร็จสมบูรณ์แล้ว โดยเฉพาะการประเมินผลความคุ้มค่าของการวิจัย เพื่อประเมินผลผลิตและ/ หรือผลลัพธ์ของการวิจัยโดยเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย และเป้าประสงค์/ตัวชี้วัดของ ยุทธศาสตร์การวิจัย

## ๑๒. เอกสารอ้างอิง

สุริชัย หวันแก้ว รายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในต่างประเทศไทยและประเทศไทย ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙)

สำนักงานสภาพความมั่นคงแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๖๐)

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙)